

викладач кафедри судової медицини з курсом права ДУ «Кримський державний медичний університет ім. С. І. Георгієвського», аспірант кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Інституту права ім. В. Сташиса Класичного приватного університету

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО КОРПОРАТИВНОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ ЯК СКЛАДОВОГО ЕЛЕМЕНТА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ЗДОРОВ'Я

У статті досліджено питання розмежування понять «колективне страхування», «корпоративне страхування» та «групове страхування». Встановлено, що корпоративне медичне страхування виступає складовим елементом системи забезпечення права людини на здоров'я. Визначена сутність корпоративного медичного страхування.

Ключові слова: добровільне медичне страхування, колективне страхування, корпоративне страхування, групове страхування, корпоративне медичне страхування.

В статье исследованы вопросы разграничения понятий «коллективное страхование», «корпоративное страхование» и «групповое страхование». Установлено, что корпоративное медицинское страхование выступает составным элементом системы обеспечения права человека на здоровье. Определена сущность корпоративного медицинского страхования.

Ключевые слова: добровольное медицинское страхование, коллективное страхование, корпоративное страхование, групповое страхование, корпоративное медицинское страхование.

In the article investigational question of differentiating of concepts «collective insurance», «corporate insurance» and «group insurance». It is set that corporate medical insurance comes forward the component element of the system of providing of human right on a health. Certain essence of corporate medical insurance.

Key words: voluntarily medical insurance, collective insurance, corporate insurance, group insurance, corporate medical insurance.

Розвиток добровільного медичного страхування в Україні супроводжується великим попитом на нього серед корпоративних клієнтів. А тому значної актуальності набувають наукові напрацювання з різних питань корпоративного медичного страхування. Одним із таких питань виступає місце корпоративного медичного страхування та його сутність.

Проблемними питаннями медичного страхування в Україні опікуються фахівці різних галузей знань, як-то з позицій еко-

номічної науки, так і позицій юридичної науки. Так, медичне страхування було досліджено у працях О. В. Бокова, Я. М. Буздуган, А. З. Виноградова, О. Є. Губар, Т. Ф. Григораш, Є. В. Дяченко, І. Б. Дячук, В. І. Журавель, В. О. Євсеєнко, Ю. П. Кіриченко, М. О. Ковалевського, О. О. Лавриненко, О. А. Мельниченко, Н. Г. Нагайчук, С. А. Панасюк, Н. В. Приказюк, О. Г. Рогової, І. Я. Сенюти, В. В. Сержанова, О. В. Солдатенко, В. Ю. Стеценко, С. Г. Стеценко, Т. І. Стецюк, Х. Я. Терешко, І. І. Фуртак, Я. М. Шатковського тощо.

© Романова А. А., 2013

Разом з цим попри достатньо великий інтерес сучасних науковців до проблемних питань медичного страхування, досі залишаються невисвітленими та недослідженими багато питань корпоративного медичного страхування. А тому у рамках статті ми спробуємо визначити сутність корпоративного медичного страхування та його місце у системі забезпечення права людини на здоров'я.

Медичне страхування виступає додатковим фінансовим джерелом галузі охорони здоров'я, таким чином воно входить окремим елементом у ресурсне забезпечення права людини на здоров'я. У зв'язку із законодавчою невизначеністю обов'язкової форми медичного страхування в рамках нашого дослідження ми зупинимо увагу на його добровільній формі. Так, добровільне медичне страхування – це вид страхування, головна мета якого полягає у забезпеченні страхувальникові гарантії повної або часткової компенсації страховиком додаткових витрат, пов'язаних із зверненням до медичної установи за послугою, яка надається відповідно до програми добровільного медичного страхування [3, с. 271].

При усіх перевагах добровільного медичного страхування попит на нього і досі залишається дуже низьким. Його частка в загальному обсязі страхового ринку становить лише 2,6 %. При цьому страхувальниками в основному є так звані корпоративні клієнти, тобто роботодавці, які страхують своїх працівників [7, с. 38]. Тобто можливо зробити висновок про становлення та розвиток корпоративного страхування як окремого сегмента медичного страхування. Тобто корпоративне медичне страхування виступає складовою частиною медичного страхування та входить до системи забезпечення права людини на здоров'я.

Сучасні наукові напрацювання з питання страхування працівників загалом, так і зокрема медичного страхування, містять такі поняття, як «колективне страхування», «корпоративне страхування», «групове страхування». Більшість науков-

ців ототожнюють ці поняття, або розглядають єдність «колективне страхування – групове страхування». А тому ми вважаємо за доцільне проаналізувати ці поняття, визначити їхню спрямованість та розглянути їх з позиції добровільного медичного страхування працівників.

Так, колективне страхування – форма страхування, яка застосовується для захисту від страхових випадків декількох осіб, які виступають в якості єдиного цілого [10]. Колективне страхування – коли страхувальником є юридична особа (підприємство або організація), яка укладає договір страхування на користь своїх працівників, і сплата страхових платежів здійснюється за рахунок організації, з якими застраховані перебувають у трудових або інших передбачених законом відносинах [8]. Колективне страхування, практично нерозвинене в Україні, має ряд корінних особливостей. Воно засноване на принципі суспільної солідарності й носить кооперативний характер, що знаходить своє відбиття в договорі страхування. По-перше, застрахованими за договором колективного страхування є особи, що становлять стійку спільність громадян. Склад цієї спільності протягом строку страхування може мінятися. Назвати, наприклад, застрахованих можна однозначно, і не вказуючи прізвища, імена, по батькові й інші паспортні дані кожного з них. Досить так позначити коло застрахованих за договором, щоб у кожний момент дії страхування він визначався однозначно. Для цього треба вказати в договорі сам принцип колективного страхування – принцип членства в колективі застрахованих: застрахованими є фізичні особи, які на момент настання страхового випадку в даному колективі, що підтверджується відповідними документами (наприклад, рішенням органу юридичної особи про прийняття в члени організації або наказом про зарахування в штат), що й задовольняє сформульованим у договорі ознакам застрахованих (стать, вік, стан здоров'я й т. п.). При такому підході

вже не потрібно розробляти спеціальний порядок обліку застрахованих самим страховиком. По-друге, кооперативний принцип реалізується в тому, що розмір страхової премії, внесеної за кожного застрахованого, установлюється рівним, незалежно від різниці в їхньому віці, стані здоров'я й т. п., тобто незалежно від різниці індивідуальних ризиків. Ризики членів колективу стають ніби єдиними. Тобто в договорі страхування при визначенні страхової премії й страхової суми відбивається не реальна картина нееквівалентних страхових ризиків кожного члена групи, а їх внутрігрупова, усереднена, «колективна» величина, єдина для всіх членів даної соціальної спільності. Логічно, що по такому виду колективного страхування для всіх членів діє єдиний тариф незалежно від віку й інших особистих особливостей застрахованих [6]. Тобто колективне страхування виступає загальним явищем, яке по суті охоплює усіх працівників та будується на принципі солідарності, при цьому не враховуючи потреби працівників, які відповідно до різних обставин можуть бути різними. Виходячи з цього, можливо зробити висновок, що колективне медичне страхування певного підприємства (установи, організації) також носить загальний характер та призводить до зрівняння працівників, не враховуючи при цьому ані вікову градацію, ані групу здоров'я, ані умови праці, ані інші показники.

Наступним поняттям, яке широко використовується у теорії страхування, є корпоративне страхування. Перш за все, на нашу думку, доцільно звернути увагу на визначення поняття «корпорація». Так, корпорація – це інституціональна форма вирішення суперечностей розвитку приватновласницької системи господарювання, якій властивий високий рівень соціалізованості. Саме ця риса характеризує корпорацію як інституціональну форму вирішення суперечностей розвитку приватновласницької системи господарювання. Під соціаліза-

цією розуміють процес урівноваження інтересів усіх акціонерів та координацію інтересів корпорації з усіма зацікавленими сторонами, що співпрацюють [9, с. 17]. Отже, корпорація як інституційна форма господарювання направлена на захист інтересів усіх її членів, тобто безпосередньо і на працівників.

Виходячи з цієї позиції, слід зазначити, що корпорації притаманні різноаспектні ознаки. Разом з цим ми зупинимо увагу на двох показниках, які, на нашу думку, більш за все відповідають соціальній спрямованості корпорації. Першим показником виступає корпоративна культура, а другим – соціальна відповідальність. Корпоративна культура у системі управління підприємством має розглядатися як стратегічний інструмент, що дає змогу орієнтувати усі його підрозділи та усіх працівників на загальні цілі, підвищувати ініціативу персоналу, забезпечувати відданість загальній справі, полегшувати спілкування [5]. Корпоративну соціальну відповідальність можна визначити як відповідальне ставлення будь-якого підприємства до своєї продукції/послуг, до споживачів, партнерів, персоналу; активну соціальну позицію підприємства, що полягає у гармонійній взаємодії із суспільством, участю у вирішенні найгостріших соціальних проблем [12, с. 67]. Тобто, враховуючи соціальну спрямованість корпорації як форми господарювання, слід зазначити, що корпоративне страхування буде спрямоване на задоволення потреб усіх учасників корпорації, в тому числі і найманих працівників. А тому можливо зробити висновок, що корпоративне медичне страхування працівників повинно враховувати усі потреби кожного окремого працівника або групи працівників.

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне звернути увагу до третього поняття, яке широко використовується у теорії страхування, а саме до групового страхування. Так, групове страхування – страхування осіб зі схожими інтересами [1]. Групове страхування – страхування

групи осіб, об'єднаних якою-небудь спільною рисою, зв'язком чи інтересом [11]. Групове страхування було розглянуто А. О. Прудніковим, який зазначив, що групове страхування – це страхування, яке засноване на індивідуальних тарифах для кожної статеві-вікової групи [6]. Разом з цим групове страхування – це різновид особистого страхування, при якому страховик укладає договір не з окремою фізичною особою, а з юридичною особою (компанією, державною установою, профспілкою), яке виступає в якості страхувальника групи осіб, які працюють у цій компанії, установі і т. д. Колектив компанії розбивається на кілька груп залежно від професії, посади, заробітної плати, віку. Для членів кожної групи встановлюється єдина страхова сума [2]. Отже, групове страхування як явище покликане на задоволення інтересів кожної окремо взятої групи, з притаманними лише їй ознаками, такими, наприклад, як вік, група здоров'я, умови праці тощо. Тобто якщо розглядати групове страхування з позиції медичного страхування працівників, слід зазначити, що тоді медичне страхування працівників певного підприємства (установи, організації) буде складатися з різних програм страхування, чим задовольнить потреби кожної групи працюючих цього підприємства. Виходячи з цього, ми також можемо зробити висновок, що групове страхування виступає елементом корпоративного медичного страхування.

Отже, на нашу думку, ототожнювати поняття «колективне страхування», «корпоративне страхування» та «групове страхування» неможливо, бо вони мають різну наповненість та спрямованість. Так, колективне страхування виступає загальним видом страхування, побудованим на принципі солідарності, та таким, що не враховує потреби працівників. Корпоративне страхування виступає проявом соціальної відповідальності з урахуванням потреб працівників. Групове страхування виступає елементом корпоративного страхування, задля ре-

алізації потреб кожної окремо взятої групи працівників у рамках одного підприємства (установи, організації).

Також у рамках нашого дослідження великий інтерес викликає саме корпоративне медичне страхування. Сучасна наукова доктрина ще не має чіткого визначення цього явища. Так, наприклад, лише Є. В. Дяченко надає сформоване визначення корпоративному медичному страхуванню. Відповідно до позиції цього науковця корпоративне медичне страхування – вид медичного страхування для працівників компанії, здебільшого з індивідуальним підходом, який включає такі види надання медичної допомоги, як поліклінічне обслуговування, планову та екстрену стаціонарну допомогу, послуги комерційної невідкладної допомоги, стоматолога [4, с. 271]. Разом з цим, на нашу думку, при усіх перевагах даного визначення воно не повною мірою відображає дійсну сутність корпоративного медичного страхування. А тому ми вважаємо за можливе використання іншого визначення. Так, відповідно до проведеного нами дослідження можливо зробити висновок, що корпоративне медичне страхування – це вид добровільного медичного страхування працівників підприємства (установи, організації), що має чітку орієнтацію на потреби останніх в забезпеченні медичною допомогою на випадок виникнення страхового випадку та чіткий груповий поділ (вік, група здоров'я, умови праці тощо), здійснюється виключно за рахунок прибутку підприємства та має соціальну спрямованість.

Отже, проведене нами дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. Корпоративне медичне страхування є окремим сегментом медичного страхування. Тобто корпоративне медичне страхування виступає складовою частиною медичного страхування та входить до системи забезпечення права людини на здоров'я.

2. Ототожнювати поняття «колективне страхування», «корпоративне

страхування» та «групове страхування» неможливо, бо вони мають різну наповненість та спрямованість.

3. Корпоративне медичне страхування – це вид добровільного медичного страхування працівників підприємства (установи, організації), що має чітку ориє-

нтацію на потреби останніх у забезпеченні медичною допомогою на випадок виникнення страхового випадку та чіткий груповий поділ (вік, група здоров'я, умови праці тощо), здійснюється виключно за рахунок прибутку підприємства та має соціальну спрямованість.

Література

---

1. Групповое страхование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://myagent.com.ua/spravochnik/groupstrah.html>. Станом на 10.01.2013 року.
2. Групповое страхование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovarus.ru/?di=157501>. Станом на 10.01.2013 року.
3. Дяченко, Є. В. Медичне страхування в системі суспільного страхового захисту / Є. В. Дяченко // Теоретичні та прикладні питання економіки. Випуск 22. – С. 267-273 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/tppe/2010_22/Zb22_32.pdf.
4. Дяченко, Є. В. Сучасний стан корпоративного медичного страхування в Україні / Є. В. Дяченко // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – № 26. – С. 270-275.
5. Жоган, І. М. Корпоративна культура в системі управління підприємством / І. М. Жоган, Л. М. Савчук // Екон. вісн. Нац. техн. ун-ту України «Київський політехнічний інститут». – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/evkpi/2009/77.pdf. Станом на 10.01.2013 року.
6. Прудніков, А. О. Страхування у кредитних спілках / А. О. Прудніков // Екон. форум. – 2012. – № 2. – С. 423–426 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/ekfor/2012_2/68.pdf. Станом на 10.01.2013 року.
7. Стеценко, В. Ю. Обов'язкове медичне страхування в Україні (адміністративно-правові засади запровадження) : монографія / В. Ю. Стеценко. – К. : Атіка, 2010. – 320 с.
8. Страхування : [підручник] [Електронний ресурс] / кер. авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 599 с. – Режим доступу: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/strah/str/09.html>. Станом на 10.01.2013 року.
9. Уманців, Ю. Корпоративні структури у системі економічних відносин / Ю. Уманців // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – 2011. – № 3. – С. 13–25; Что такое коллективное страхование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.banki.ru/wikibank/kollektivnoe_strahovanie/. Станом на 10.01.2013 року.
10. Шахов, В. В. Страхование : [учебник для вузов] / В. В. Шахов. – М. : ЮНИТИ, 2003. – 311 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xn---8sbbbrdsaropink3atd6e.xn--p1ai/teoriya-strahovaniya/kollektivnoe-strahovanie.html>. Станом на 10.01.2013 року.
11. Шаша, О. І. Корпоративна соціальна відповідальність як фактор формування позитивного іміджу підприємства / О. І. Шаша // Вісн. нац. техн. ун-ту «Харківський політехнічний інститут». Серія «Технический прогресс и эффективность производства». – 2012. – № 16. – С. 65–69.